

בג"ץ _____ 25/

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק בירושלים

בפני כבוד הנשיאה והשופטים הנכבדים

העותר:

אמת ליעקב בישראל בע"מ (חל"צ, ח.פ. 516288420)

רח' אהל יהושע 1, ירושלים

טל': 055-6611170

דוא"ל: el6611170@gmail.com

העותר מייצג באופן עקרוני את כלל הנפגעים מהמדיניות נשוא עתירה זו.

נגד

1. מדינת ישראל

2. היועצת המשפטית לממשלה

3. צבא ההגנה לישראל

עתירה דחופה למתן צוים על-תנאי ובקשה למתן צווי ביניים.

נושא העתירה

עתירה דחופה למתן צו על-תנאי ולמתן צו ביניים, המופנית נגד מדיניות מנהלית מתמשכת, עקבית ושיטתית של המשיבים, המתבטאת באיקריאה, איגיוס ואייהחלה אפקטיבית של חובת שירות ביטחוני ו/או שירות אזרחי על קבוצות אוכלוסייה שלמות מקרב אזרחי מדינת ישראל, וזאת על בסיס שיוך דתי, לאומי או קבוצתי.

המדיניות נשוא עתירה זו כוללת, מן הצד האחד, הימנעות עקבית מהטלת חובת שירות על אזרחים מקרב המיעוטים – לרבות אזרחים ערבים מוסלמים, אזרחים בני דתות אחרות ובהן נוצרים, וכן בני ובנות העדה הדרוזית (לרבות דתיים), העדה הצ'רקסית וקבוצות נוספות – וכן הענקת פטור גורף או פטור אפקטיבי לקבוצות אחרות, לרבות מי שמוכרים כפציפיסטים. כל זאת נעשה ללא הסדרה חקיקתית מפורשת, ללא קביעת קריטריונים שוויוניים, וללא עיגון בעקרונות היסוד של השוויון בזכויות ובחובות האזרחות, כל זאת בשעה שעל האזרחים היהודים מוטלת חובת גיוס של שלוש שנים ברצף ושירות במילואים לסירוגין משך שנים רבות.

ומן הצד השני, בניגוד חמור לעקרון השוויון בפני החוק, הפעלת מדיניות של אכיפה בררנית מחד וענישה קולקטיבית מאידך, מחמירה במיוחד ולא שוויונית כלפי מועמדים לשירות ביטחון מקרב הציבור החרדי. מדיניות זו כוללת, בין היתר, הטלת סנקציות אישיות, משפחתיות, מוסדיות וכלכליות על מלש"בים, על בני משפחותיהם, על מוסדות חינוך וישיבות שבהם הם לומדים, ואף על אזרחים אשר אין להם נגיעה ישירה או מהותית לחובת השירות. זאת, בשעה שקבוצות אוכלוסייה אחרות שאינן מתייצבות לשירות אינן נושאות בסנקציות דומות כלל, ולעיתים אף זוכות להטבות תקציביות, להעדפה מתקנת ולמשטר זכויות מיטיב, שאינם מותנים בשוויון חובות או בתרומה אזרחית כלשהי.

בעתירה זו מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים לבוא ולנמק מדוע לא יבוטלו המדיניות, ההחלטות והמעשים האמורים, הפוגעים פגיעה חמורה בעיקרון השוויון, בזכות החוקתית לכבוד האדם, בהגיונות המנהלית ובחובת המדינה לפעול בשוויון כלפי כלל אזרחיה; וכן מדוע לא תעוגן לאלתר מדיניות כוללת, אחידה ושוויונית של גיוס ושירות – ביטחוני ו/או אזרחי – החלה על כלל קבוצות האוכלוסייה במדינה, על בסיס עקרון השוויון האזרחי המלא בזכויות ובחובות.

עוד מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים לנמק מדוע נמשכת מדיניות של ענישה בררנית קולקטיבית ובלתי שוויונית כלפי ציבור אחד בלבד, מדוע אין מוחלות סנקציות שוות, אחידות ומידתיות על כלל האוכלוסיות שאינן עומדות בחובת ההתייצבות לשירות, ככל שחובה כזו קיימת, ומדוע אין מבוטלות ההטבות, ההקלות וההעדפות המוענקות לקבוצות מסוימות בניגוד לעקרון השוויון, וללא זיקה לשוויון בנטל ולחובות האזרחיות.

העתירה מוגשת על ידי העותר בשם הציבור הנפגע ממדיניות זו, ובשם עקרונות היסוד של השיטה החוקתית בישראל, המבקשים להבטיח שוויון מהותי, אחידות נורמטיבית והגיונות מנהלית, ולמנוע אפליה פסולה, אכיפה בררנית ויצירת מדרג אזרחי בלתי חוקי בין אזרחי המדינה.

א. המבוא והתשתית העובדתית

1. עתירה זו מוגשת על רקע פגיעה מתמשכת, שיטתית וחמורה בעיקרון השוויון בפני החוק, הנובעת ממדיניות מנהלית מפלה של המשיבים בכל הנוגע לאי־התגייסות לשירות ביטחוני של קבוצות שונות מקרב אזרחי מדינת ישראל. עניינה של העתירה באכיפה בררנית, קולקטיבית ובלתי שוויונית של חובת השירות, המופעלת בפועל כמעט אך ורק כלפי צעירים מן הציבור החרדי, בעוד שביחס לאזרחים שווי־זכויות מקרב ערביי ישראל, בני דתות אחרות וסרבני מצפון – נוקטת המדינה מדיניות של פטור גורף, העלמת עין מוחלטת ואי־אכיפה.

2. מזה עשרות שנים מתנהל בחברה הישראלית ויכוח ציבורי רחב ועמוק באשר לערך ולתועלת של גיוס החובה לצה"ל מחד גיסא, ולערך ולמשמעות של קיום הישיבות ולימוד התורה מאידך גיסא. אין מדובר בעימות פשטני של "כן או לא", אלא בשיח מורכב ורבי־שכבתי, שבו רוב מוחלט של אזרחי המדינה סבור כי לשני הערכים – ביטחון המדינה באמצעות שירות צבאי, ושימור הזהות הרוחנית והלאומית באמצעות לימוד התורה – יש חשיבות ממשית, וכי יש לאפשר את קיומם במקביל, תוך איזון, סובלנות והימנעות מכפייה חד־צדדית.
3. בקצוות השיח הציבורי מצויים מיעוטים מצומצמים בלבד: מחד, מיעוט הסבור כי השירות הצבאי הוא הערך הבלעדי וכי ללימוד התורה אין כל ערך ציבורי, ומכאן מסקנתו כי יש לגייס את כלל תלמידי הישיבות לשירות חובה רגיל; ומאידך, מיעוט הסבור כי לימוד התורה הוא הערך הבלעדי וכי לעצם קיומו של צה"ל אין ערך ממשי, ומכאן מסקנתו כי יש לבטל כליל את גיוס החובה. עמדות קיצון אלו אינן משקפות את עמדת הרוב המכריע של הציבור בישראל.
4. ויכוח ציבורי דומה מתקיים גם באשר לשאלת השירות הצבאי של ערביי ישראל ושל קבוצות מיעוט נוספות. בקצה אחד מצויים מי שסבורים כי יש לגייסם לשירות חובה מלא ושוויוני; בקצה האחר מצויים מי שסבורים כי מדובר בקבוצות המהוות סכנה ביטחונית, ולפיכך אין לאפשר להן כל מגע עם מסגרות צבאיות. גם כאן, עמדת הרוב הציבורי נעה בין הקצוות ותומכת במודלים של שילוב חלקי, אזרחי או מותנה, תוך הכרה במורכבויות החברתיות, הלאומיות והביטחוניות. יצוין כי בפועל אזרחים ערבים רבים מועסקים בבסיסי צה"ל כעובדי קבלן, כאזרחים עובדי צה"ל ובתפקידים מקצועיים שונים, לרבות רופאים ואנשי סגל.
5. הדין שהיה קיים עד לאחרונה הקנה לאורך שנים לשלטונות הצבא סמכות רחבה לקבוע את אופן יישום חובת השירות ביחס לקבוצות אוכלוסייה שונות. בפועל, במשך עשרות שנים גובשה מדיניות ברורה: אזרחי ישראל הערבים ובני מיעוטים אחרים זכו לפטור מוחלט משירות חובה, אף ללא חובת התייצבות לרישום וללא כל תנאי; לעומתם, תלמידי ישיבות מן הציבור החרדי חויבו בהתייצבות לרישום, בבדיקות רפואיות ובקביעת פרופיל, ולאחר מכן קיבלו דחיית שירות שנתית מותנית, אשר חודשה מדי שנה בכפוף לעמידה בתנאים מחמירים – לרבות איסור יציאה מן הארץ ואיסור עיסוק בכל פעילות שאינה לימוד תורה. לאורך השנים, רבים מתלמידי הישיבות אף התגייסו בפועל, (לאחר סיום לימודיהם) חלקם לשירות מלא חלקם לשירות מקוצר, (שלב ב') וחלקם כ"מורים חיילים".
6. בשלב מסוים קבע בית המשפט העליון כי אין עוד מקום להסדרים מנהליים מסוג זה, ושלה משלטונות הצבא את הסמכות להכריע בסוגיות עקרוניות אלו ללא עיגון בחקיקה ראשית. בהתאם לכך הורה בית המשפט לכנסת להסדיר את הנושא בחוק. הכנסת אכן חוקקה במהלך השנים מספר חוקים שנועדו להסדיר את הסוגיה, אולם חוקים אלו לא עמדו במבחן הביקורת השיפוטית, נפסלו על ידי בית המשפט העליון ובוטלו.
7. התוצאה היא כי כיום, לאחר ביטול ההסדרים החקיקתיים, לא קיים כל חוק בתוקף המסדיר את דחיית השירות או הפטור ממנו. בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון, אין לצבא סמכות לקבוע מי יתגייס ומי לא, ואף אין בנמצא הסדר חוקי המאפשר הימנעות מגיוס של אוכלוסיות מסוימות. במצב משפטי זה, ובהתאם להיגיון הנורמטיבי הבסיסי, התוצאה המתבקשת הייתה אמורה להיות החלה שוויונית של חובת הגיוס על כלל האוכלוסיות הרלוונטיות.

8. ואולם, בפועל אירע ההפך הגמור: בעוד שביחס לערביי ישראל, לבני מיעוטים אחרים ולסרבני מצפון שלא התגייסו בכלל לא חל כל שינוי במדיניות אי-האכיפה רבת השנים, ואילו כלפי הציבור החרדי שחלק ממנו כן התגייס במסגרת ההסדרים הקודמים נקט צה"ל צעדים דרסטיים, יומיומיים ובלתי מידתיים, לרבות מעצרים נרחבים, צעדי כפייה ואיומים פליליים, הכול לשם אכיפת חובת הגיוס – אך באופן בררני בלבד.
9. במקביל לפעולות הצבא, אשר יוּשמו כאמור באופן סלקטיבי, העניקה היועצת המשפטית לממשלה פרשנות מרחיבה ומרחיקת לכת לפסיקת בית המשפט העליון. חרף העובדה שהוראות בית המשפט הופנו כלפי שלטונות הצבא בלבד, הנחתה היועצת המשפטית גופי שלטון נוספים להטיל סנקציות כלכליות, מנהליות ואחרות על מלשבי"ם חרדיים שלא התייצבו, לרבות שלילת זכויות והטלת מגבלות הפוגעות גם בבני משפחותיהם ובמוסדות החינוך שבהם הם לומדים. סנקציות אלו חורגות באופן מובהק מהוראות חוק העונשין, פוגעות בעקרון החוקיות ונעדרות כל בסיס נורמטיבי תקף.
10. בפסק הדין בבג"ץ 41938-08-24, אשר עסק במישרין בסוגיית איגיוס ערביי ישראל, קבע בית המשפט העליון כי הממשלה לא הצליחה להסביר את פשר המדיניות הקיימת, והעניק לה פרק זמן להסדרת הסוגיה בחקיקה ראשית. חרף חלוף הזמן, הסדרה חקיקתית כאמור לא נעשתה עד היום. יתרה מכך, מכתב מיצוי הליכים ששלח העותר, "אמת ליעקב בישראל", ביום 17 בספטמבר 2025, לא נענה כלל (רצו"ב נספח א' וב').
11. התמונה המצטיירת היא של אכיפה בררנית במובנה החמור ביותר: כלפי חלק אחד באוכלוסייה – אזרחים ערבים ובני מיעוטים אחרים – נוקטת המדינה העלמת עין מוחלטת מהפרת החוק, ואף מאפשרת השתלבות תעסוקתית תוך הענקת תקציבים והטבות; ואילו כלפי חלק אחר באוכלוסייה – הציבור החרדי, אשר תרומתו למדינה בתחומים רבים, ובכלל זה תרומה רוחנית וחינוכית של שנות לימוד ממושכות, אינה שנויה במחלוקת – מופעלת ענישה קולקטיבית, בלתי חוקית ובלתי מידתית, הפוגעת גם באזרחים שכלל לא עברו כל עבירה.
12. במילים אחרות, היועצת המשפטית לממשלה דורשת מפקידי הממשלה להפעיל סנקציות בלתי חוקיות כלפי חרדים שאינם מתגייסים, בעוד שבמקביל היא מתעלמת לחלוטין מאי-התגייסותם של ערביי ישראל ויתר המיעוטים. מדיניות זו פוגעת פגיעה קשה בעקרון השוויון, בשלטון החוק ובאמון הציבור ברשויות המדינה, ומצדיקה התערבות שיפוטית מיידית ודחופה.

לפיכך, ובסיום פרק המבוא והתשתית העובדתית, יבקש העותר מבית המשפט הנכבד כדלקמן:

- א. **לקבוע עקרון שוויון מלא בפני החוק** בכל הנוגע לחובת השירות והאכיפה הנגזרת ממנה – קרי: החלה שוויונית של חובת הגיוס והסנקציות הנלוות לה על כלל אזרחי המדינה, ללא אפליה בין קבוצות אוכלוסייה, כך שחובת הגיוס תחול על כולם במידה שווה ושסנקציות על אי גיוס יחולו על כולם, באופן אחיד ושווה.

ב. **להורות על הכרה והתחשבות בתרומות אזרחיות ולאומיות חלופיות של הציבור החרדי**, לרבות לימוד תורה רציף בישיבות, תרומה רוחנית לאומית, חינוכית וחברתית, וזאת בדומה להכרה שמדינת ישראל מעניקה לשירות לאומי, לשירות אזרחי וללימוד תורה במסגרת ישיבות ההסדר; והכול בשים לב לכך שביחס לחלק מקבוצות המיעוט האחרות – ובפרט ערביי ישראל ומיעוטים נוספים (דתיים מדתות אחרות ופציפיסטים) הנהנים מפטור גורף – אין מתקיימת תרומה מקבילה למדינה, לא בשירות ביטחוני ולא בשירות אזרחי.

ג. **לקבוע כי תכליתה של עתירה זו היא העמדת שלטון החוק על תילו**, והחלת הדין באופן שוויוני, עקבי ואוניברסלי, ללא אכיפה בררנית, סלקטיבית או מפלה, ותוך שמירה על עקרונות היסוד של השיטה החוקתית בישראל

ד. **להורות למחוקק ולרשות המבצעת לגבש חוק גיוס כולל**, אשר יתייחס לכלל אזרחי המדינה, ללא הבחנה על בסיס דת, לאום או השקפת עולם, ואשר יסדיר הן את חובת השירות והן את חלופותיו באופן ברור, חוקתי ומידתי.

ה. **לקבוע כי כל סנקציה הנגזרת מאישירות או משירות חלקי תוגבל** אך ורק להטבות המוענקות ליוצאי שירות צבאי או לאומי, וכי סנקציות אלו יחולו באופן שווה, סימטרי וללא אפליה על כל אזרח שאינו משרת או שמשרת באופן חלקי – ולא מעבר לכך.

ו. עתירה זו אינה מבקשת העדפה, פטור או פריבילגיה לקבוצה מסוימת, אלא מבקשת מבית המשפט הנכבד להבטיח כי הדין יוחל על כלל אזרחי המדינה באופן שוויוני, חוקי ומידתי, וכי מדיניות האכיפה תשקף צדק, הגינות ואחידות – ולא כפייה סלקטיבית הפוגעת בעקרון היסוד של שוויון בפני החוק.

ג. העותרת והמשיבים – הזיקה לעתירה והאחריות המשפטית

1. העותרת וזיקתה לעתירה

1. העותרת, אמת ליעקב בישראל – חברה לתועלת הציבור, היא גוף ציבורי הפועל שלא למטרות רווח, אשר חרת על דגלו מאבק מתמשך בעיוותי חוק מכוונים, באכיפה מפלה ובשימוש שרירותי ובלתי חוקי בסמכויות שלטוניות, הפוגעים בשלטון החוק, בזכויות יסוד ובאמון הציבור ברשויות המדינה.

2. פעילות העותרת מתמקדת במצבים שבהם רשויות השלטון יוצרות, במעשה או במחדל, משטר אכיפה בלתי שוויוני, הפועל באופן סלקטיבי כלפי קבוצת אוכלוסייה מסוימת, תוך העלמת עין שיטתית

מהפרות דומות ואף חמורות מצד קבוצות אחרות, והכול בניגוד לעקרונות היסוד של המשפט הציבורי.

3. העתירה מוגשת כעתירה ציבורית מובהקת. הפגיעה נשוא העתירה חלה על עשרות אלפי אזרחים, משפחות ומוסדות, אשר אינם יכולים, מסיבות כלכליות, ארגוניות וחברתיות, לנהל הליכים פרטניים מול מנגנוני האכיפה של המדינה. נוסף על כך, הסוגיות המועלות בעתירה הן עקרוניות, כלל-מערכתיות ובעלות השלכות חוקתיות רחבות, החורגות בהרבה מעניינו של פרט זה או אחר.
4. העותרת פועלת בשם עקרונות היסוד של השיטה החוקתית בישראל, ובהם: עקרון השוויון בפני החוק, עקרון החוקיות, ההגנה על כבוד האדם וקניינו, והאיסור על אכיפה בררנית וענישה קולקטיבית. בהקשר זה מתקיימת לעותרת זיקה ישירה, מובהקת ומלאה לנושאי העתירה.

2. המשיבים וזיקתם לעתירה

משיבה 1 – מדינת ישראל

1. משיבה 1, מדינת ישראל, היא הריבון מכוחו פועלות כלל רשויות השלטון, והיא הנושאת באחריות העליונה למדיניות נשוא העתירה. המדינה היא גם הנהנית הישירה והעקיפה מהטלת סנקציות כלכליות, תקציביות ומנהליות על אזרחים ומוסדות, סנקציות שננקטו לכאורה מכוח חוק שירות הביטחון – אך בפועל בלא הסמכה חוקית תקפה.
2. עד למועד הגשת עתירה זו נשללו תקציביהם של מוסדות לימוד רבים, הוגדלו תשלומי הורים למעונות יום, וננקטו צעדים כלכליים נוספים בהיקפים ניכרים, תוך פגיעה ישירה בזכות הקניין של אזרחים וביכולתם לקיום בסיסי בכבוד. בנוסף, נמסרו הודעות בדבר כוונה להרחיב צעדים אלה לתחומים נוספים, לרבות תשלומים הנגבים מכוח דינים סוציאליים.
3. ככל שמדובר בגבייה, שלילה או פגיעה כלכלית הנעשות ללא עיגון חוקי מפורש, או מכוח פרשנות מנהלית החורגת מן הדין, הרי שמדובר בפעולות שדינן בטלות. במצב דברים זה, החזקת הכספים בידי המדינה מעוררת שאלות חמורות גם במישור של דיני עשיית עושר ולא במשפט, ומחייבת השבה מיידית של הכספים שנגבו שלא כדין.

משיבה 2 – היועצת המשפטית לממשלה

1. משיבה 2, היועצת המשפטית לממשלה, מופקדת על שמירת שלטון החוק, על הבטחת חוקיות פעולות הרשות המבצעת ועל מניעת פגיעה בזכויות יסוד. תפקידה כולל מתן ייעוץ משפטי לרשויות השלטון, אך אינו כולל יצירת נורמות ענישה חדשות, ואינו מקנה סמכות להורות לרשויות לפעול בניגוד לדין.

2. תפקידה המוסדי של היועצת המשפטית הוא לאזן בין רשויות השלטון ולמנוע התנגשות בין שלטון העם, הבא לידי ביטוי בפעולת הכנסת והממשלה, לבין שלטון החוק והצדק, המיוצג על ידי בית המשפט. מקום שבו מתגלה סתירה בין פעולת הרשות לבין הדין – על היועצת להתריע ולהציע פתרון חוקי, בשום מקרה היועצת אינה מוסמכת להנחות אי מי לעבור על החוק!
3. חרף האמור, במקרה דגן הנחתה היועצת המשפטית ובאי כוחה שורה של גופים שלטוניים להטיל סנקציות כלכליות, מנהליות ואחרות על מועמדים לשירות ביטחון מן הציבור החרדי, וזאת באופן קולקטיבי ובררני, מבלי שקיים לכך מקור מפורש בדין, ומבלי שניתנה הכרעה שיפוטית אינדיבידואלית בעניינם של הנפגעים.
4. הנחיות אלו עומדות בניגוד לעקרונות יסוד בדין הפלילי והחוקתי, ובכלל זה: העיקרון שאין עונשין אלא על פי חוק, האיסור על ענישה בטרם הרשעה, האיסור על ענישה כפולה, והחובה לפרש דין עונשי באופן המקל. ככל שיוכח כי הנחיות אלו חייבו או עודדו פעולה בניגוד לדין – מדובר בהוראות בלתי חוקיות בעליל, שדגל שחור מתנוסס מעליהן.

משיב 3 – צבא ההגנה לישראל

1. משיב 3, צבא ההגנה לישראל, הוא הגורם המבצע של מדיניות הגיוס ואכיפת חוק שירות הביטחון. הצבא הוא זה ששולח בפועל צווי גיוס, נוקט צעדים פליליים, ומפעיל אמצעי כפייה כלפי מי שאינם מתייצבים.
2. בעבר החזיק צה"ל בשיקול דעת רחב ביחס ליישום חובת הגיוס. ואולם, בפסיקות חוזרות ונשנות קבע בית המשפט העליון כי לצה"ל אין סמכות להסדיר סוגיות עקרוניות אלו בהיעדר עיגון חקיקתי. בפרט, לאחר פסק הדין מיום ט"ו באלול תשפ"ה (8 בספטמבר 2025), נשלל מצה"ל כל שיקול דעת עצמאי בנושא זה.
3. חרף האמור, צה"ל ממשיך ליישם מדיניות של אכיפה סלקטיבית מובהקת: צווי גיוס נשלחים כמעט אך ורק לצעירים יהודים, בעוד שאזרחים שוויזכויות אחרים – ובראשם אזרחי ישראל הערבים ובני מיעוטים נוספים – אינם מקבלים צווי גיוס כלל, אך ורק בשל השתייכותם הלאומית או הדתית. זאת ועוד, קבוצות אלה אינן משולבות אף במסגרות שירות לאומי או אזרחי, אלא משוחררות מלכתחילה לעבודה פרטית, ללא כל תרומה אזרחית מקבילה; בכלל זה גם קבוצות מצפון, כגון פציפיסטים. כל זאת בניגוד מוחלט למצבם של בני הציבור החרדי, התורמים תרומה ממושכת של לפחות תשע שנות לימוד מלאות, המהוות את מסגרת התרומה הארוכה ביותר למדינה, מבלי לקבל הטבות כלשהן, בניגוד להטבות הניתנות למשרתי שירות לאומי קצר טווח, לרוב בן שנים עשר חודשים בלבד.
4. טענות בדבר "סכנה ביטחונית" בגיוס קבוצות אלו אינן יכולות להצדיק מדיניות גורפת ומפלה. אזרחים ערבים ובני מיעוטים משולבים בפועל במערכות הרגישות ביותר של המדינה – כרופאים, אחים, רוקחים, שוטרים, שופטים, אזרחים עובדי צה"ל ועובדי קבלן, לרבות בבסיסים צבאיים

מסווגים – והמדינה ממשיכה להתקיים ולשגשג. הטלת דופי קולקטיבי בקבוצות שלמות חותרת תחת עקרונות היסוד של המשפט והצדק.

5. הטענה הרווחת שהאזרחים הערבים יסרבו להילחם כנגד אחיהם הערבים מוכחשת מתוכה במשטרת ישראל שירתו ומשרתים שוטרים ערביים רבים וחלקם אף איבדו את חייהם בקרבות פנים אל פנים עם מחבלים, במלחמת רוסיה אקראינה המתרחשת בימים אלו נלחמים משני צידי המתרס חיילים ערביים כמו גם חיילים יהודיים, וזאת מלבד העובדה שצה"ל לא גילה רגישות כזו בימי ההתנתקות שבהם נשלחו חיילים יהודים להילחם כנגד אחיהם היהודים.

6. עובדה נוספת היא, שגם צעירים חרדים אשר חונכו לעיתים בגישה ביקורתית כלפי המדינה, הוכיחו כי עם גיוסם לצה"ל הם מגלים נאמנות מלאה, ורבים מהם אף מסרו את נפשם למען ביטחון המדינה. עובדות אלו מלמדות כי אין כל בסיס ענייני או עובדתי לאבחנה הגזענית הנהוגה.

7. משכך, מדיניותו של צה"ל – גיוס בכפייה של מגזר אחד והימנעות מוחלטת משליחת צווי גיוס למגזרים אחרים – מהווה הפרה חמורה של עקרון השוויון בפני החוק, חורגת מסמכות, ופוגעת פגיעה אנושה בתחושת הצדק, בשלטון החוק ובאמון הציבור ברשויות המדינה.

ד. מדיניות הסנקציות – ענישה מינהלית בלתי חוקית, בררנית וקולקטיבית

מבוא כללי.

מדיניות הסנקציות נשוא עתירה זו מהווה את ליבת הפגיעה החוקתית והמשפטית שביסוד ההליך. אין מדובר באמצעי אכיפה לגיטימיים המעוגנים בחוק, אלא במערך ענישה מינהלי שנוצר יש מאין, מופעל באופן סלקטיבי כלפי ציבור אחד בלבד, וננקט תוך חריגה מסמכות, פגיעה בעקרון החוקיות, הפרת עקרון השוויון והטלת ענישה קולקטיבית על אזרחים, משפחות ומוסדות שלא עברו כל עבירה.

הסנקציות המפורטות להלן אינן עונשים שנקבעו על ידי המחוקק, אלא צעדים מנהליים שנועדו לעקוף את ההסדר החוקי הקיים, להפעיל לחץ כלכלי עקיף וליצור מציאות של ענישה בפועל ללא הליך, ללא הרשעה ובלי סמכות.

1. שלילת תקציבי חינוך ממוסדות חרדיים.

הסנקציה הראשונה, החמורה והרחבה ביותר, היא שלילת תקציבי חינוך ממוסדות תורניים וחרדיים, בטענה כי בקרב תלמידיהם מצויים מלשבי"ם שאינם מתגייסים. מדובר במהלך פגום מן היסוד, הן מבחינה חוקית והן מבחינה חוקתית, וזאת משורה של טעמים מצטברים:

א. אכיפה בררנית, מוסדות חינוך שאינם חרדיים – לרבות מוסדות אקדמיים שבהם לומדים סטודנטים שאינם משרתים – אינם נושאים בכל סנקציה תקציבית דומה. אין כל מדיניות כללית של שלילת תקציבים ממוסדות שבהם לומדים מי שאינם מקיימים את חוק שירות הביטחון (או כל חוק אחר). ההתמקדות במוסדות חרדיים בלבד יוצרת אפליה פסולה על בסיס שיוך מגזרי.

- ב. ענישה בררנית. הסנקציה העקיפה הזו מופעלת אך ורק כלפי מלשבי"ם הלומדים במסגרות חינוכיות, בעוד שמלשבי"ם שאינם לומדים כלל, עובדים או מצויים מחוץ למסגרות – אינם נפגעים כלל. בכך נוצר מדרג עונשי שרירותי בין משתמט לומד לבין משתמט שאינו לומד, ללא כל בסיס בדין.
- ג. ענישה קולקטיבית. בתוך המוסדות שתקציבם נשלל מצויים תלמידים רבים שאינם עוברים כל עבירה: מי שאינם כשירים לשירות, מי שטרם הגיע מועד גיוסם, מי שנמצאים בהליכי בדיקה או דחייה, ומי שעומדים להתגייס. בהיעדר בדיקה פרטנית של מצבו החוקי של כל תלמיד, אין סמכות לשלול אף שקל מתקציב המוסד. מתעוררת אף שאלה עקרונית: אם יתברר בדיעבד שחלק ניכר מן התלמידים כלל אינו ברגיוס – האם יוחזרו הכספים למוסד שממנו נשללו?
- ד. חוסר זיקה לשירות צבאי. תקציבי חינוך אינם הטבה ליוצאי צבא, אלא חלק בלתי נפרד ממערך התקצוב הציבורי של מערכת החינוך, הניתן על בסיס קריטריונים חינוכיים וציבוריים. אין כל אפשרות לשלול תקציב זה כעונש על איגיוס, אלא אם כן קיימת חקיקה ראשית מפורשת – דבר שאינו מתקיים בענייננו.
- ה. פגיעה במוסדות ואנשים חפים מפשע. הפגיעה הישירה אינה במלשבי"ם עצמם בלבד, אלא במוסדות החינוך, בצוותי ההוראה, בעובדים ובמשפחותיהם – גופים ואנשים שלא עברו כל עבירה. גם הטענה כי מוסדות אלו מחנכים לעבירה על החוק אינה מבוססת בדין, ומכל מקום אינה יכולה להצדיק שלילת תקציבים. לא ידוע על מדיניות של שלילת תקציבים ממוסדות חינוך שמהם יצא אחוז גבוה של עברייני תנועה או עבירות אחרות.
- ו. פגיעה בבטיחות ובביטחון של התלמידים. במשך כל השנים תקציבי המוסדות היו מותנים בעמידה בתקני בטיחות וביטחון, שלילת התקציבים גם פגעה במוטיבציה של מנהלי המוסדות וגם ביכולת הכלכלית שלהם לדאוג לנושא הבטיחות והביטחון.
- ז. ולבסוף, חריגה מסמכות. כאשר המחוקק קבע עונשים מוגדרים וברורים לאי־התייצבות לשירות – ובכללם מאסר במסגרת הדין הצבאי – אין סמכות לרשות מנהלית ואף לא לבית המשפט להוסיף עונשים נוספים. הרחבת ארסנל העונשים באמצעות שלילת תקציבי חינוך היא חריגה מסמכות ודינה בטלות.

2. הפסקת סבסוד מעונות יום.

- הסנקציה השנייה היא הפסקת סבסוד מעונות יום להורים זכאים המשתייכים לציבור החרדי. גם סנקציה זו נגועה בפגמים מהותיים דומים של חוסר חוקיות, אפליה ושרירות.
- א. אכיפה בררנית. שלילת הסבסוד מופעלת כלפי קבוצה אחת בלבד, ולא כלפי כלל מי שאינם משרתים. אף ביישובים שבהם שיעור אי־הגיוס מגיע למאה אחוז – כגון יישובים ערביים, דתיים מדתות אחרות ופציפיסטים – לא נשללה זכאות לסבסוד מעונות יום על בסיס זה.
- ב. ענישה בררנית. הפגיעה היא אך ורק במלשבי"ם שיש להם ילדים במעונות יום והם זכאים לסבסוד. מלש"ב שאין לו ילדים במעון, או שאינו זכאי לסבסוד מלכתחילה, אינו נפגע כלל. בכך נוצרת פגיעה ייחודית להורים צעירים לעומת רווקים, ללא כל היגיון ענייני.

- ג. ענישה קולקטיבית. הסנקציה מופעלת על קבוצה שלימה מבלי שנבדק פרטנית האם כל אחד מהנפגעים עבר על החוק. שוב עולה השאלה: האם יושבו הכספים כאשר יתברר שמדובר במשפחות שומרי חוק?
- ד. פגיעה בילדים קטנים שכלל אינם קשורים לעבירות ההורים, התוצאה הישירה של צעד זה היא הוצאת ילדים מהמעונות המוכרים והמפוקחים והעברתם למעונות פיראטיים פרטיים שאיש אינו מפקח עליהם...
- ה. חוסר זיקה לשירות צבאי. סבסוד המעונות הוא כלי חברתי-כלכלי לעידוד תעסוקת הורים, ובעיקר אמהות עובדות. אין כל הצדקה להפוך אותו לכלי ענישה עקיף על אישירות, בהיעדר עיגון חקיקתי מפורש.
- ו. פגיעה במוסדות חפים מפשע. גם כאן, הפגיעה הממשית מופנית לא רק כלפי ההורים אלא גם כלפי המעונות עצמם, צוותי החינוך והטיפול – גופים שלא עברו כל עבירה. וטענה כי המעונות מעודדים השתמטות אינה קיימת כלל.
- ז. ולבסוף, גם בסנקציה זו, חריגה מסמכות. כאשר המחוקק קבע עונשים מוגדרים וברורים לאי-התייצבות לשירות – ובכללם מאסר במסגרת הדין הצבאי – אין סמכות לרשות מנהלית ואף לא לבית המשפט להוסיף עונשים נוספים. הרחבת ארסנל העונשים באמצעות שלילת סבסוד המעונות היא חריגה מסמכות ודינה בטלות.

3. שלילת ההנחה בדמי ביטוח לאומי החל מיום הראשון לינואר 2026.

- הסנקציה השלישית היא שלילת ההנחה בדמי הביטוח הלאומי מ"משתמטים", ובלבד שמדובר בבני הציבור החרדי. צעד זה לוקה בכל אותם פגמים חוקתיים ומנהליים.
- א. אכיפה בררנית. מופעלת רק כלפי קבוצה אחת באוכלוסייה, ללא כל בסיס חוקי להבחנה מגזרית.
- ב. ענישה בררנית. פוגעת בעיקר בתלמידי ישיבה שאינם משתכרים, בעוד שבני אותו גיל העובדים לפרנסתם ואינם משרתים – נפגעים פחות או כלל לא. התוצאה היא עונש ממוקד כלפי לומדי תורה.
- ג. ענישה קולקטיבית. מופעלת ללא בדיקה פרטנית של מצבו החוקי של כל אדם, מתוך שאחוז מסוים מתלמידי ישיבות בדומה לכל אוכלוסייה אחרת כלל אינו כשיר לגיוס הרי שמדובר בענישה קולקטיבית הפוגעת בחפים מפשע, לא קיים כל מנגנון שבדק זאת וגם לא ידוע על הוראה להחזיר את הכסף לכאלו שנודעו לבסוף כבלתי כשירים.
- ד. הנפגעים הישירים הם ההורים, הנושאים בפועל את הנטל, אף שלא חטאו. השקפת עולם או חינוך לקוי אינם עילה לעונש כלכלי במדינת ישראל.

ה. חוסר זיקה לשירות צבאי. דמי הביטוח הלאומי וההנחות הנלוות להם הם חלק ממערך הביטחון הסוציאלי הבסיסי ואינם מוגדרים כהטבה ליוצאי צבא. בהיעדר קביעה מפורשת של המחוקק, אין סמכות לשלול הנחה זו כעונש על איגיוס.

ו. ולבסוף, גם בסנקציה זו, יש חריגה ברורה מסמכות. כאשר המחוקק קבע עונשים מוגדרים וברורים לאייהתייבות לשירות – ובכללם מאסר במסגרת הדין הצבאי – אין סמכות לרשות מנהלית ואף לא לבית המשפט להוסיף עונשים נוספים. הרחבת ארסנל העונשים באמצעות שלילת הנחה בביטוח לאומי היא חריגה מסמכות ודינה בטלות.

הערה משלימה – מי שלא קיבל צו.

הטענה כי אזרחים ערבים ובני מיעוטים אחרים אינם משתמטים כל עוד לא נשלח להם צו גיוס היא שגויה מיסודה. חוק שירות הביטחון מטיל חובת התייצבות מעצם ההגעה לגיל הגיוס גם ללא קבלת צו.

בלי הוראה זו לא היה ניתן להעניש איש ללא הוכחה קבילה שקיבל את הצו.

ה. מיצוי הליכים

העותרת פנתה למשיבים במספר מכתבים מפורטים, במטרה לנסות ולסיים את המחלוקות והפגיעה בזכויות העותרת בדרכי נועם וללא פנייה לבית המשפט. המכתבים נשלחו ביום 7 לאוגוסט 2025 וביום 17 לספטמבר 2025.

במכתבים אלה פורטו כל הטעמים שביסוד העתירה, לרבות חוסר החוקיות של הסנקציות, הפגיעה בעקרון השוויון וההבחנה בין קבוצות, והפרת זכויות יסוד של מוסדות חינוך, משפחות ואזרחים. בנוסף, הועלתה דרישה לפתרון מיידי של הפגיעה התקציבית והכלכלית, והודגש הצורך להימנע מהמשך נזק ממשי לנפגעים.

למרות הפניות הברורות והמדויקות, בחרו המשיבים שלא להשיב למכתבים ולא לנקוט כל פעולה לתיקון המצב או לבירור טענות העותרת. אי מתן מענה זה מצביע על סירוב מעשי מצד המשיבים להתייחס לטענות העותרת, ועל כך שהניסיון ליישב את הסכסוך בדרכי נועם לא צלח.

כפי שהדין קובע, מיצוי הליכים הוא תנאי מקדים להגשת עתירה לבית המשפט. העובדה שהמשיבים בחרו שלא להשיב למכתבים ולא לספק מענה מספק מחזקת את הבשלות של העתירה, ומציבה את כל ההליך המשפטי במישור בו אין מנוס מהתערבותו של בית המשפט על מנת לשמור על זכויות העותרת.

פרק ו. הסעדים המבוקשים

הסעדים המבוקשים בעניין משיבה 1 – מדינת ישראל

1. צו הצהרתי הקובע כי שלילת תקציבי חינוך, רווחה והטבות סוציאליות כלפי חלק מן האזרחים כפי שזה נעשה כלפי הציבור החרדי, על יסוד הנחיות מינהליות בלבד וללא הסמכה בחוק, היא בלתי חוקית, מפלה ונוגדת את עקרונות היסוד של המשפט הציבורי בישראל, ובפרט את עקרון השוויון ועקרון החוקיות.
2. צו עשה המורה למשיבה 1 להשיב, ללא דיחוי, את כל הכספים שנגרעו או נגבו ממוסדות חינוך חרדיים, ממעונות יום, ממשפחות ומיחידים, עקב סנקציות שהוטלו ללא מקור חוקי מפורש. ההשבה תיעשה בצירוף ריבית והצמדה כדין.
3. צו עשה המורה למשיבה 1 לקבוע מנגנון אכיפה והטלת סנקציות על איעמידה בחוק שירות הביטחון, אשר יעמוד בכללים החוקתיים של שוויון, מידתיות והיעדר הפליה:
 - סנקציות שיחולו על כל המשתמטים, ורק על משתמטים מכל מגזר, דת, לאום ומצפון;
 - סנקציות שיכוונו אך ורק כלפי המשתמטים עצמם, ולא כלפי מוסדות, משפחות או ילדים שאין להם אחריות אישית;
 - סנקציות שיותקנו, אם בכלל, בחקיקה ראשית, באופן מפורש ושקוף.

הסעדים המבוקשים בעניין משיבה 2 – היועצת המשפטית לממשלה

1. צו הצהרתי הקובע כי הנחיות היועצת המשפטית לממשלה, ככל שהן מאפשרות או מעודדות אכיפה בררנית וענישה קולקטיבית, מנוגדות לעקרונות היסוד של שוויון בפני החוק, ולכן אינן מחייבות.
2. צו עשה המורה למשיבה 2 לבטל לאלתר כל הנחיה או נוהל המאפשרים אכיפה בררנית, תוך התמקדות במגזר מסוים והימנעות מאכיפה נגד אחרים;
3. צו עשה המורה למשיבה 2 לבטל לאלתר כל הנחיה או נוהל המאפשרים ענישה קולקטיבית, לרבות פגיעה תקציבית או מנהלית במוסדות, משפחות או קבוצות שלמות;
4. צו עשה המורה למשיבה 2 לבטל לאלתר כל הנחיה המאפשרת פגיעה בזכויות יסוד – קניין, חינוך, רווחה וביטחון סוציאלי – כאמצעי ענישה עקיף על איגיוס;
5. צו עשה המורה למשיבה 2 לבטל לאלתר כל הנחיה המאפשרת הרחבת ענישה מעבר לקבוע בחוק, לרבות שלילת תקציבים, סבסוד והנחות;
6. צו עשה המורה למשיבה 2 לבטל לאלתר כל נוהל או מדיניות היוצרים יחס מפלה בין קבוצות אוכלוסייה שונות בשאלת הגיוס והסנקציות על איעמידה בו, ולכפוף כל מדיניות לעקרון השוויון בפני החוק.

הסעדים המבוקשים בעניין משיב 3 – צבא ההגנה לישראל

1. צו הצהרתי הקובע כי מאז שלילת סמכותו של צה"ל לקבוע פטור קבוצתי או דחייה קבוצתית ללא הסדר חקיקתי, אין לצה"ל שיקול דעת לגייס קבוצה אחת ולהימנע משליחת צווי גיוס לקבוצות אחרות, וכי המשך משלוח הצווים רק לציבור היהודי והחרדי פוגע בשוויון ובחוקיות
2. צו עשה המורה למשיב 3 לבטל באופן רטרואקטיבי את תוקפם של כל צווי הגיוס שנשלחו במסגרת מדיניות מפלה, ככל שהם נשלחו רק לציבור היהודי והחרדי ;
3. צו עשה המורה למשיב 3 לגבש מנגנון זימונים חדש ושוויוני לכלל האוכלוסייה, ללא הבדל דת, גזע, לאום או מגזר, בכפוף למגבלות ביטחון וכשירות בלבד ;
4. צו עשה המורה למשיב 3 לאפס את ספירת ימי ההשתמטות בבתי הדין הצבאיים ולהתחיל לספור אותם רק מיום משלוח צווי גיוס שוויוניים.

הסעדים המבוקשים מבית המשפט הנכבד.

1. ליתן צו ביניים המורה על הקפאת כל הסנקציות הכלכליות, התקציביות והמנהליות שהוטלו או עתידות להיות מוטלות באופן בררני כלפי הציבור החרדי – לרבות שלילת תקציבי מוסדות, סבסוד מעוונות יום והנחות בביטוח לאומי – עד להכרעה סופית בעתירה.
2. ליתן צו עשה המורה למדינת ישראל להשיב את כל הכספים שנלקחו מהציבור עד כה, בצירוף ריבית והצמדה.
3. ליתן צו עשה המורה לבטל את ההנחיות המפלות עד לחקיקה מוסדרת שתתן מענה שוויוני לכל קבוצות האוכלוסייה.
4. ליתן צו עשה האוסר על המשיבים להעניש אדם בגין עבירות שבוצעו על ידי אחרים.
5. ליתן צו עשה המחייב את המדינה והצבא לבדוק את כשירותו של כל מלש"ב לפני כל סנקציה או הליך פלילי-צבאי.
6. ליתן צו עשה המורה לצה"ל לבטל את כל הצווים שנשלחו בתקופת האפליה ולשלוח צווים חדשים שוויוניים לכלל האוכלוסייה.
7. ליתן צו עשה המורה לשחרר את כל העצורים שנעצרו על סמך צווי גיוס שנשלחו בתקופת האפליה.
8. ליתן צו עשה המורה לפצות כל אזרח שנפגע ממאסר או הגבלות אחרות שנגרמו בעקבות הצווים המפלים.
9. ליתן צו עשה המורה למדינה ולצה"ל להפסיק כל סוג של הפליה כנגד הציבור היהודי, הערבי ומיעוטים אחרים.

10. ליתן צו עשה המורה להתייחס להכרה בלימוד התורה, בישיבות החרדיות באופן זהה ללימוד בישיבות הדת"ל, כתרומה מוכרת המשפיעה על מתווה השירות הצבאי, בכפוף להסדרה חוקית מתאימה.

לסיום:

העותרת מקווה כי בית המשפט יתעלם מרעשי הרקע הנשמעים מצד הגורמים המיליטנטיים והקיצוניים בעם וייתן צו עשה משמעותי המורה על החזרת המצב לקדמותו הקפאת כל ההליכים פליליים והסנקציות, עד להסדרת חקיקה חדשה שתכלול את כל הקבוצות באוכלוסייה – כולל יהודים, ערבים, בני דתות אחרות ופציפיסטים – על מנת להבטיח שוויון מלא וצדק עבור כל האוכלוסייה כפי שמייחלים ומתפללים החלקים המרכזיים והמתונים בעם.

בכבוד רב ובברכה

אמת ליעקב בישראל בע"מ (חל"צ, ח.פ. 516288420)

רח' אהל יהושע 1, ירושלים

טל': 055-6611170

דוא"ל: el6611170@gmail.com